दमारभ्य गततिथ्याङ्कैर्नवभिस्तष्टाः शेषे नागसंख्येऽष्टसंख्ये रोगाख्योबाणः । एवं द्विसंख्ये शेषे वह्न्याख्यः चतुःसंख्ये शेषे राजा । तर्काः षट् तत्संख्ये शेषे चौराख्यः एकसंख्ये शेषे मृत्युसंज्ञोबाणः । अयं च दाक्षिणात्येषु महाराष्ट्रदेशीयेषु प्रसिद्धः तेन देशाचारात् व्यवस्थया बाणस्य त्यागः । न तु प्राच्योदीच्यपाश्चात्यानाम् । तदुक्तं सप्तर्षिमते विवाहपटले । "गततिथियुतलग्नं पञ्चधा स्थापनीयं तिथि १५रवि १२दश१०नागै८र्वेद ४युक्तं क्रमेण । नवहृतशर५शेषे बाणसंज्ञाः क्रमेण रुगनलनृप चौराः पञ्चमो मृत्युसंज्ञ इति" पी०धा० अथ प्राच्याख्यबाणापवादौ

"रसगुणयमिनागाब्ध्याढ्यसंक्रान्तियातांशकमितिरथ तष्टाङ्कैर्यदा पञ्चशेषाः । रुगनलनृपचौरा मृत्युसंज्ञश्च बाणो नवहृतशरशेषे शेषकैक्ये सशल्यः" सु०चि० । "रसगुणयमिनागाब्धिभिराढ्याचासौ संक्रान्तियातांशकमितिरथेति स्वदनिरयनांशस्तुर्यसंक्रान्तिभुक्तांशानामिति संख्या पञ्चधा स्थाप्या कलादिकमुपेक्षणम् । सा क्रमेण षट्त्रैकाष्टचतुर्भिराढ्या संयोज्याङ्कैर्नवभिस्तष्टा सती यदा पञ्चशेषा यस्मिन् स्थाने पञ्चावशिष्यन्ते तत्र क्रमेण रुगादिबाणोज्ञेयः । यथा आदौ पञ्चशेषे रोगबाणः द्वितीये पञ्चशेषेऽग्निबाणः तृतीये पञ्चशेषे राजबाणः चतुर्थे पञ्चशेषे चौरबाणः पञ्चमे पञ्चशेषे मृत्युबाणः तस्मात्तस्माद्भयं भवतीत्यर्थः । यदाह कश्यपः "संक्रान्तियातांशकनन्दशेषस्तर्काग्निरूपाष्टयुगैः समेतः । तष्टोयदा रोगरुताशभूपस्तेनामृतिश्चेति च पञ्च बाणाः । इति पञ्चेति पृथक् पृथक् पदं शिष्यन्ते तदा बाणाः स्युरित्यर्थः । तत्र बाणोद्विविधः एकः काष्ठशल्योऽपरोलोहशल्यः तत्राभिहितो बाणः काष्ठशल्य उच्यते । अस्य नाम प्राच्याख्यो बाण इत्याहुः । तेन ताडिते बाणे लग्ने तथा पीडा न भवेत्तदर्थं तदपवादभूतो लोहशल्यसहितो बाण उच्यते न वेति । यानि प्रागागतानि शेषाणि तेषामैक्ये नवहृते प्राक्शरशेषे सति सशल्यः लोहसहितोबाणः स्यात् । पञ्चव्यतिरिक्ते शेषे शल्यसहितो दुष्टबाणः । अयं तुल्यन्यायत्वात् प्राक् पद्योक्तोऽपि बाणे सशल्यो बाणोज्ञेयः ज्योतिश्चिन्तामणावन्यथा बाणोऽभिहितः । "तिथिवारभलग्नाङ्कोरसाग्न्यब्ध्याष्टवेदयुक् ६,३,१,८,४, नन्दाप्त पञ्चशेषे रुगवह्निराट्चौरमृत्युरुदिति" पी०धा० । अथ समयादिभेदेन बाणापवादः "रात्रौ चौररुजौ दिवाऽग्निनृपती त्याज्यौ सदा सन्ध्ययोर्मृत्युश्चाथ शनौ नृपोविदि मृतिर्भौमेऽग्निचौरौ रवौ । रोगोऽथ व्रतगेहगोपनृपसेवायानपाणिग्रहे वर्ज्याश्च क्रमतो बुधैरुगनलक्ष्मापालचौरा मृतिः" सु०चि० ।

"रात्रौ चौररुजौ बाणौ त्याज्यौ, दिवा दिवसेऽग्निनृपती वह्निराजबाणौ त्याज्यौ सन्ध्ययोः प्रातःसायंसन्ध्ययोः सदा मृत्युर्बाणस्त्याज्यः । ज्योतिःप्रकाशे "रोगश्चौरन्त्यजेद्रात्रौ दिवा राजाग्निपञ्चकम् । उभयोः सन्ध्ययोर्मृत्युमन्यकाले न निन्दितः" । अथ शनौ शनिवारे नृपबाणः, विदि बुधवारे मृतिबाणः, भौमेऽग्निचौरबाणौ रवौ रोगबाणः त्याज्यः । उक्तञ्च दैवज्ञम० "रवौ रोगं, कुजे वह्निं, शनौ च नृपपञ्चकम् । वर्जयेच्च कुजे चौरं, बुधवारे च मृत्युदमिति" । एतेषु शुभकर्मसु एते बाणा वर्ज्याः यथा व्रते यज्ञोपवीते रुक्, गेहं गृहं तस्य गोप आच्छादनं तत्रानलोऽग्निः, नृपसेवायां क्ष्मापालोराजा, याने यात्रायां चौरः पाणिग्रहे मृतिर्बाणो वर्ज्य इत्यर्थः । तदुक्तं ज्योतिःप्रकाशे "नृपाख्यं राजसेवायां गृहगोपेऽग्निपञ्चकम् । याने चौरं, व्रते रोगन्त्यजेन्मृत्युं करग्रहे इति" । केचिदेवं पाठमाहुः । व्रते विवर्जयेद्रोगं गृहगोपेऽग्निपञ्चकम् । यात्रायां राजचौराख्यौ विवाहे मृतिपञ्चकमिति" पी०धा० ।

अथ लग्नसप्तमयोः शुद्धाबुपयोगिग्रहदृष्टिभेदः "त्र्याशं त्रिकोणं चतुरस्रमस्तं पश्यन्ति खेटाश्चरणाभिदृष्ट्या । मन्दोगुरुर्भूमिसुतः परे च क्रमेण संपूर्णदृशो भवन्ति"सु०चि० ।

"खेटाग्रहायन्निन् स्थाने तिष्ठन्ति तस्मात् कथ्यमानानि स्थानानि चरणाभिदृष्ट्या पाददृष्ट्या पश्यन्ति तद्यथा त्र्याशं तृतीयं दशमञ्चैकचरणदृष्ट्या पश्यन्ति त्रिकोणं नवपञ्चमं द्विचरणदृष्ट्या पश्यन्ति । चतुरस्रं चतुर्थमष्टमं च त्रिचरणदृष्ट्या पश्यन्ति । अस्तं सप्तमस्थानं चतुश्चरणदृष्ट्या पश्यन्ति । अनेन तत्तद्ग्रहोद्भवशुभफलं चरणाभिदृष्ट्यैव भवतीत्यपि सूचितम् । तदुक्तं वराहेण "दशमतृतीये नवपञ्चमे चतुर्थाष्टमे कलत्रं च । पश्यन्ति पाददृष्ट्या फलानि चैवं प्रयच्छन्तीति" । मन्द इति । मन्दः शनैश्चरः स्वस्थानात् त्र्याशं संपूर्णदृक् चतुश्चरणदृष्टिः । एवं गुरुस्त्रिकोणं, भूमिसुतः चतुरस्रं, परे चन्द्रबुधसूर्यशुक्राः क्रमेण सप्तमे संपूर्णदृश इत्यर्थः यदाह गार्गिः । "दुश्चिक्यदशमान्, सौरिस्त्रिकोणस्थान् गृहस्पतिः । चतुर्थाष्टमगान् भौमः शेषाः सप्तमसंस्थितान् । भवन्ति वीक्षणे नित्यमेवाधिकफला ग्रहाः" इति । वराहोऽपि "पूर्णं पश्यति